

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін
Кафедра культурології

Силабус курсу

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ»

Обсяг	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Семестр, рік	I семестр, 1 рік на д/в та 2 семестр, 1 рік на з/в
День, час, місце	За розкладом
Викладач	Полторак В.М. к.і.н, доцент кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін. Лопуга О.І. к.філ.н. доцент кафедри культурології
Контактний телефон	0980427682
E-mail	geotourism@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін та кафедра культурології
Консультації	Очні консультації: вівторок, 15.00-16.00, четвер, 15.00-16.00 Онлайн: (за попередньою домовленістю) 17.00-21.00 - Viber, Telegram, відеоконференція Zoom

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація можлива під час проведення консультацій за очним принципом (offline), або дистанційно (online) за допомогою Viber, Telegram, Zoom (за попередньою домовленістю). Комунікація може бути здійснена також з використанням E-mail. При цьому необхідно вказувати своє прізвище, ім'я, курс, факультет та назву курсу. Вирішення робочих питань можливо за вказаними номерами телефону.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення історії України в є одним із актуальних завдань, які стоять перед сучасними дослідниками. Вона є одним із найважливіших способів самопізнання суспільства, засвоєння його віковичного досвіду, традицій. Українська нація є нацією державною, хоча значні відрізки історичного розвитку вона перебувала в складі різних держав. Лише той, хто знає історію своєї Батьківщини, може бути справжнім її громадянином, свідомим свого громадянського обов'язку.

Обов'язкова дисципліна «Актуальні питання історії та культури України» згідно освітньо-професійної програми «Географічні основи природокористування та регіонального і муніципального розвитку» викладається студентам-географам бакалаврського рівня вищої освіти на I курсі денного відділення та на I курсі заочного відділення. Курс студенти вивчають протягом 1-го семестру.

Курс охоплює розвиток історії України від найдавніших часів і до сьогодення. У зв'язку з цим він спирається на знання здобувачів вищої освіти із шкільного курсу історії України.

Пререквізити курсу:

Дисципліна вводиться після або паралельно із засвоєнням дисциплін "Актуальні питання історії та культури України", "Основи економічної теорії", "Основи суспільної

географії", "Регіональна економічна і соціальна географія".

Мета даного курсу полягає у всебічному дослідженні історичних процесів на теренах України з давніх часів до початку ХХІ ст.

Завдання: опрацювати основну джерельну базу та історіографію з даної дисципліни; проаналізувати основні віхи в історії розвитку Українських земель; з'ясувати основні тенденції історичного розвитку України, проаналізувати їх різні напрями: економічні, культурні, суспільно-політичні, релігійні та інші.

Очікувані результати.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **вміти:**

- визначати хронологічну послідовність історичних подій, які відбувалися на землях України; пояснювати економічні та соціальні процеси на території України; характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;
- визначати сутність української національної ідеї;
- визначати роль і місце української культури в світовій цивілізації, пояснювати історичну специфіку української національної культурної традиції; застосовувати методи культурологічного аналізу щодо тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій в Україні та світі, коментувати і пояснювати культурні події, виявляти глибинне значення змін у сучасній культурі, виокремлювати тенденції культурно-цивілізаційних процесів та перспективи розвитку суспільства в ХХІ ст.;
- аналізувати вчення основних філософських концепцій та тексти європейської та української традицій, спираючись на історію філософських вчень, формувати власну філософську позицію зі світоглядних питань;
- визначати тип політичної системи держави за її Конституцією, нормативно-правовими документами щодо формування та функціонування інститутів влади, політичних партій і суспільних об'єднань, використовуючи критерії класифікації політичних систем;
- розуміти сенс і основні напрями розвитку світового політичного процесу, мати уявлення про геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та практичних (10 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.) на денному відділенні та лекцій (12 год.), практичних (4 год.), організації самостійної роботи студентів (74 год.) на заочному відділенні.

Під час викладання дисципліни будуть використовуватися наступні методи навчання: словесні (лекція, бесіда, дискусія); наочні (ілюстрація, демонстрація Power Point); робота з підручником (самостійна робота студентів), виконання практичних робіт, виконання індивідуальних самостійних завдань. Передбачається проведення групових консультацій (1 год. на тиждень згідно з розкладом консультацій).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Раннє Середньовіччя: українські землі в період Русі-України та феодальної роздробленості

Тема. 2. Високе та пізнє Середньовіччя: українські землі у другій половині XIV - першій половині XVII ст.

Тема 3. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Ранньомодерний час: українські землі у другій половині XVII-XVIII ст.

Тема 4. Україна наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.

Тема 5. Соціально-економічний розвиток України у другій половині XIX ст. Український національно-визвольний рух у другій половині XIX ст.. Україна в демократичній революції 1905-1907 рр.

Тема 6. Українські землі впродовж 1914-1920 рр. Україна в 20 – 30-ті рр.

Тема 7. Україна під час Другої світової війни.

Тема 8. Радянська Україна у другій половині ХХ ст.

Тема 9. Україна сучасна.

Змістовий модуль 2. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Тема 10. Феномен культури. Основні зарубіжні та українські концепції культури.

Тема 11. Культура первісного суспільства. Історичні передумови виникнення української культури.

Тема 12. Культура Русі-України.

Тема 13. Культура Галицько-Волинського князівства.

Тема 14. Основні віхи української культури XIV-XVI ст. Ренесанс в українській культурі. Романський стиль та готичний стиль.

Тема 15. Українська культура XVII-XVIII ст. Барокова культура.

Тема 16. Національно-культурне відродження в Україні XIX ст. Класицизм, романтизм, реалізм, модерн як напрями 19 століття.

Тема 17. Українська культура ХХ ст. Модернізм – культурний феномен ХХ століття.

Тема 18. Постмодерн, як широка культурна течія. Розвиток української культури ХХІ ст.

Рекомендована література

До змістового модуля 1

Основна

1. Костомаров М. Закон Божий, або Книга буття українського народу. К., 1991.
2. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. Ч.1. / За ред. В.Ф.Панібудьласки. К.: Вища школа, 1997. 583 с.
3. Хрестоматія з історії Української РСР. В 2-х томах. Т.2. К.: Радянська школа, 1961. 642 с.
4. Борисенко В. Й Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ ст. : навчальний посібник. К., 1996.
5. Грицак Я. Нарис історії України: Формування модерної української нації XIX – ХХ століття (Навчальний посібник). К., 1996.
6. Дорошенко Д. І. Нарис історії України : В 2 т. К., 1992.
7. Історія Одеси / Колектив авторів. Голов. ред. В. Н. Станко. Одеса: Друк, 2002. 560 с.
8. Історія України / кер. авт. кол. Ю. Зайцев. Львів, 2002.
9. Історія України / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін.; під ред. В. А. Смолія. К., 1997.
10. Історія України ХХ ст. / За заг. ред. В. А. Смолія. К., 2002.
11. Історія України : Курс лекцій. Вип. 1. Від найдавніших часів до кінця до кінця XIX ст. К., 1991.
12. Історія України: нове бачення. У двох томах. Т. 1. – К., 1995.
13. Лановик Б. Д. Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу. К., 1999. С. 572.
14. Магочій П. Р. Історія України. К.: Критика, 2007. – 639 с.
15. Михальчук П. А. Куций І. П. Нова історія України. Ч.ІІ. Тернопіль: Видавництво Астон, 2007. 480 с.
16. Полторак В.М. Хрестоматія з історії України. Одеса, 2021. 160 с.
17. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок ХХ ст.). К., 2003. 340 с.
18. Сарбей В. Г. Національне відродження України. К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 1999.
19. Субтельний О. Історія України. К., 1992.
20. “Українське питання” в Російській імперії (кінець XIX – початок ХХ ст.). Колективна наукова монографія в трьох частинах / Відп. ред. Сарбей В. Г. К., 1999.
21. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. К., 1997.

Допоміжна література

1. Бачинська О. А. Козацтво в “післякозацьку добу ” української історії. Кінець XVIII – XIX ст. Одеса, 2009.
2. Брайчевський М. Ю. Утверждение христианства на Руси. К., 1989.
3. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні. Навчальний посібник до спеціального курсу для студентів історичного факультету. Частина перша: IX – XIX ст. Одеса: Астропринт, 2006.
4. Діанова Н.М. Формування етно-конфесійної структури населення міст Південної України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.): [монографія]. Одеса: Астропринт, 2010.
5. Екельчик С. Пробудження нації. До концепції історії української нації XIX – XX ст. (Навчальний посібник). Мельбурн, 1994.
6. Екельчик С. О. Український національний рух: здобутки та перспективи досліджень // Нариси з історії українського національного руху. Колективна монографія. – К., 1994. С. 159-167.
7. Зайончковский П. Кирило-Мефодиевское общество. – М., 1959.
8. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI – XVII ст. К., 1996.
9. Історичні постаті України : Іст. нариси / Упоряд. та авт. вст. ст.. О. В. Болдирєв. – Одеса, 1993.
10. Крип'якевич І. П. Галицько-Волинське князівство. К., 1984.
11. Лазанська Т. І. Соціальне походження промислової буржуазії в XIX ст. // УДЖ. 1996. № 2. С. 65-73.
12. Одеса козацька. Наукові нариси / Автори : Бачинська О. А., Гончарук Т. Г., Гуцалюк С. Б. та ін. Видання друге, змінене та доповнене. Одеса, 2008.
13. Пиріг О.А. Ринок і торгівля України (Історичний аспект). К., 1996.
14. Половець В.М. Домарксистські концепції кооперативного руху (історико-теоретичний аспект) // Історіографічні дослідження в Україні. Вип. 9. С. 253-266.
15. Смолій В. А., Степанков В. С. Богдан Хмельницький : (Соціально-політичний портрет). К., 1995.
16. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). К., 1999.
17. Шандра В.С. Малоросійське генерал-губернаторство, 1802-1856: функції, структура, архів. К, 2001.
18. Шкварець В. П., Гузенко Ю. І. Східна (Кримська) війна 1853-1856 рр.: український вимір. Миколаїв: “Гліон”, 2010.
19. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. Львів, 1990-1991.

До змістового модуля 2

Основна

1. Історія української культури: навч-метод. комплекс. Видатні діячі української культури. Біограф. Словник (від А до Я) / Упоряд. С.О. Костилюва. К.: НТУУ «КПІ», 2013. Вип. I. 204 с.
2. Історія української культури: навч. посіб. / за ред. О. Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
3. Історія української культури: підручник / за ред. В. О. Лозового. Харків : Право, 2013. 368 с.
4. Кислюк К.В. Українська культура I чверті XXI ст: повороти модернізаційних перетворень. Київ : Кондор-Видавництво, 2018. 196 с.
5. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. К.: ЦУЛ, 2019. 141 с.
6. Хома І.Я., Сова А.О., Мина Ж.В. Історія української культури : навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 356 с.

Додаткова

1. Акимович Є.О. Українська культура в історичному вимірі (IX - XVII ст.). Одеса: Маяк, 2009. 496 с.
2. Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XIX ст.. К.: Наука, 2008. 301 с.
3. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Навч. посіб. К: МАУП, 2004. 256 с.
4. Бондаревська І. Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст. К.: Парапан, 2005. С. 58-107; 218-251.
5. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.
6. Виткалов В. Українська культура в добу глобалізаційних трансформацій / В. Виткалов, О. Граб. Вища шк. 2010. № 2. С. 104–107.
7. Крижановська Н.Є., Нефьодов Д.В. Історія української культури: навчально-методичний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 200 с.
8. Гуркіна, Г. О. Замки та фортеці України. Х. : ПП «Торсінг плюс», 2009. 95 с.
9. Давимука С. А. Екосистема мистецтва: наукові засади становлення та сучасні практики: монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2021. 581 с.
10. Історія української культури: курс лекцій /за ред. С.О. Костилюєвої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. 334 с.
11. Історія української культури: термінологічний словник / Уклад. С.О. Костилюєва. К.: НТУУ «КПІ», 2010. 60 с.
12. Калакура Я.С., Рафальський О.О., Юрій М.Ф.. Українська культура: цивілізаційний вимір. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
13. Кара-Васильєва Т. Стиль модерн в Україні. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 215 с.
14. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : підруч. для студ. ВНЗ. К. : Центр навч. л-ри, 2010. 584 с.
15. Левченко М. Г. Українська художня культура. Навчальний посібник. Херсон: видавництво ХДПУ, 2009. 103 с. .
16. Лопуга О. І. Вплив постмодернізму на духовну культуру сучасної молоді. Наукове пізнання: методологія та технологія. Науковий журнал. Одеса. 2009. № 1(23). С. 61–68.
17. Лопуга О. І. Духовна культура студентської молоді в умовах трансформації суспільства. Частина II. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Серія: філософія, політологія, соціологія. Одеса, 2012. №1(51). С. 72–78.
18. Лопуга О. І. Проблема моралі і гуманізації молоді в сучасному українському суспільстві. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Серія: філософія, політологія, соціологія. Одеса, 2015. №1(63). С. 61–67.
19. Лопуга О. І. Вплив інтернету та масової культури на розвиток духовно-моральних цінностей суспільства. Наукове пізнання: методологія та технологія. Філософія. 2018. № 1(40). С. 72–77.
20. Лопуга О. І. Сучасний інформаційний простір як простір соціалізації людини. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2020. Том 12. № 1 (25) . С. 67-74.
21. Лопуга О. І. Вплив сучасного соціокультурного середовища на духовну культуру особистості. Наукове пізнання: методологія та технологія. Видавничий дім “Гельветика”, 2020. Випуск 1 (45). С. 75-83.
22. Лопуга О. І. Особливості духовно-ціннісних орієнтирів особистості. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політичні студії. Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 29. С. 98–106.

23. Лопуга О. І. Духовна культура особистості як предмет соціально-філософського аналізу. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політичні стулії. 2022. Випуск 42, С. 91-97.
24. Лопуга О. І. Освіта як складова духовного розвитку особистості. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політичні стулії. 2023. Випуск 48, С. 86-92.
25. Попельницька О. 100 великих діячів культури України. К.: Арій, 2010. 463 с.
26. Селівачов М. Лексикон української орнаментики. К.: Редакція вісника «АНТ», 2005. с. 25-156.
27. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань. Розвиток візуального мистецтва України ХХ– ХХІ століття. Київ: ВХ [студіо], 2008. 187 с..
28. Тюрменко І. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник. /за ред. І.Тюрменко, С.Буравченкова, П.Рудик. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 370 с.
29. Українська та зарубіжна культура. Навч. посіб. / за ред. М.М. Заковича. К.: Знання, 2009. 589 с.
30. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю.П. Богуцького. К.: Знання, 2007. 679 с.
31. Чегусова З. Художнє скло і художня кераміка ("мистецтво вогню") України другої половини ХХ – початку ХХІ століття в аспекті впливу стилю модерн. Українське мистецтвознавство. Матеріали, дослідження, рецензії. Київ : ІМФЕ, 2010. Вип. 10. С. 42-49.
32. Шевнюк О.Л. Історія мистецтва: навч. посіб. К.: Освіта України, 2015. 452 с.
33. Alla Nerubasska, Oresta Lopusu. 2020. «Pandemic Panik in Information Space: the Fact and its Ladennes». Postmodern Opening, Vol. 11, Issue 1 Sup. 2 (2020), pages: 93-99.
34. Alla Nerubasska, Volha Paulava, Valentyna Bogachenko, Oresta Lopusu. 2021. Society Ladennes Model: System-Parametric Analysis. Postmodern Opening, Vol. 12, № 1 Sup. 1 (2021), pages: 271-286. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/284>
35. Oresta Lopusu. Transformation of moral values in modern information space. PNAP. Scientific journal of Polonia university. Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej. Czestochowa, 2022, 52 (2022) nr. 3. s. 84-90.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт НБ ОНУ імені І. І. Мечникова. Постійна адреса: <http://library.onu.edu.ua>
2. <http://elib.nplu.org/> – бібліотека «Культура України».
3. <http://magi.kiev.ua/> – Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.
4. Art of Ukraine // <http://www.art.kiev.ua/>.
5. ODP – Open Directory Project // <http://www.dmoz.org/World/Ukrainian>.
6. www.nbuv.gov.ua – офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
7. www.nplu.org – офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України.

ОЦІНЮВАННЯ

Загальна максимальна кількість балів – 100, в тому числі:

- ♦ поточний контроль (практичні роботи, відповіді під час лекцій, семінарських занять) – 50 балів;
 - ♦ самостійна робота (виконання індивідуальних самостійних завдань та їх захист під час проведення практичних занять) – 20 балів;
 - ♦ підсумковий контроль (тестовий) – 30 балів.
- Підсумковий контроль за дисципліною – іспит.

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійного вивчення певного переліку питань за темами навчального курсу або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота студентів контролюється у вигляді: індивідуального опитування, письмових робіт, тестування, письмових звітів (конспектів). Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: поточні практичні роботи, підсумковий тестовий контроль здійснюються в аудиторії. У разі відсутності або низького результату всі роботи перескладаються одноразово протягом двох тижнів в день планової консультації. Всі індивідуальні самостійні завдання мають бути здані і захищені не пізніше передостаннього семінарського заняття. У разі порушення термінів здачі і захисту самостійних індивідуальних завдань кількість балів за їх виконання зменшується. Підсумковий контроль здійснюється в аудиторії на передостанньому тижні. У разі відсутності або низького результату підсумковий тестовий контроль перескладається одноразово на останньому тижні в день планової консультації.

Політика щодо академічної доброчесності: неприпустимі списування, студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання; студент повинен вільно володіти матеріалом, посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування та запізнь: студент не повинен пропускати семінарські заняття, про відсутність з поважних причин треба заздалегідь інформувати викладача, запізнення не бажані.

Мобільні пристрої: недопустимо користування мобільним телефоном, планшетом або іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача).

Поведінка в аудиторії: творча, ділова, доброзичлива атмосфера.